

Sophie Scholl-project

18 februari 2009

Samenvatting

De volgende jaren wordt het Leuvense Fochplein heraangelegd. Burgemeester Tobback herhaalde op maandag 16 februari 2009 tijdens de gemeenteraad zijn standpunt dat de naam van dat plein best zou veranderd worden. Wij willen de burgemeester hierin volop ondersteunen, en stellen meteen een concrete nieuwe naam voor: het **Sophie Scholl-plein**. Met dit voorstel wordt het Fochplein omgedoopt tot een vredesplein, met een verwijzing naar een moedige Duitse vrouw die in het verzet ging tegen de nazi's, en daarvoor haar leven liet. Zo blijft er een duidelijke historische link met dit plein verbonden, en wordt er een symbolisch en ook toekomstgericht antwoord geformuleerd op het zware oorlogsverleden van deze stad. Deze naam biedt erg veel mogelijkheden voor culturele en vormingsprojecten die Leuven een sterker Europees profiel kunnen geven.

Wie was Sophie Scholl?

Sophie Scholl was een jonge Duitse vrouw die samen met enkele vrienden een geweldloze verzetsgroep opzette in Nazi-Duitsland. Sophie Scholl werd geboren in 1921, als dochter van de burgemeester van Forchtenberg am Kocher. Ze werd Lutheraans opgevoed. Na het afronden van de secundaire school in 1940, werkte ze een tijd in een kleuterschool, en deed ze zes maand 'Reichsarbeitsdienst', een voorwaarde om naar de universiteit te kunnen gaan.

In mei 1942 schreef ze zich in aan de universiteit van München, als studente biologie en filosofie. Via haar broer Hans kwam ze in contact met zijn vrienden.

In de zomer van 1942 begon een verzetsgroep, met als naam *Die Weisse Rose* met het schrijven en verspreiden van 6 anti-Nazi politieke verzetspamfletten. In hun pamfletten riepen zij de Duitsers op om zich gewelddoos te verzetten tegen de Nazi's. De broer van Sophie zat in die groep, en hield Sophie in eerste instantie erbuiten. Toen ze ontdekte wat haar broer deed, sloot ze zich aan bij de groep en speelde er een actieve rol in. Pamfletten van *Die Weisse Rose* werden vanuit München verspreid in Berlijn, Keulen, Stuttgart en Wenen. De Gestapo vermoedde dat de pamfletten hun oorsprong vonden in studentenkringen in München. Een pamflet dat London had bereikt, werd daar in de herfst van 1943 in een grote oplage gedrukt en door Britse vliegtuigen over Duitsland afgeworpen.

Tijdens het verspreiden van het zesde pamflet werd Sophie, samen met de andere leden van *Die Weisse Rose*, gearresteerd in universiteit van München op 18 februari 1943. Samen met Christoph Probst werd ze aan de Gestapo overgeleverd. Op 22 februari 1943 werd Sophie Scholl door nazi-rechter Roland Freisler tot de doodstraf veroordeeld, en nog dezelfde dag door middel van de guillotine geëxecuteerd. Haar broer Hans en hun vriend Christoph Probst werden enkele uren later ook onthoofd.

Vooraf sinds de jaren zeventig wordt Sophie Scholl wereldwijd geëerd als een van de grote helden van de Tweede Wereldoorlog, en een bewijs dat er wel degelijk mensen waren die in Duitsland kozen voor het verzet tegen de Nazi's. Sophie Scholl maakte in zeer moeilijke omstandigheden een moedige en moreel hoogstaande keuze. Zo is ze een symbool geworden voor onder meer de jongeren van de naoorlogse generaties.

Over het leven van Sophie Scholl zijn reeds enkele films gemaakt, waaronder de indrukwekkend mooie film *Die Letzten Tage* (2005).

Bij een grote wedstrijd van de ZDF in 2003 werden broer en zus Scholl op de vierde plaats gekozen van de belangrijkste Duitsers aller tijden, nog voor Bach, Goethe, Gutenberg, Willy Brandt of Einstein. Als alleen de stemmen van de jonge kiezers zouden geteld zijn, waren ze op de eerste plaats geëindigd.

Waarom Sophie Scholl?

Misschien is op dit moment Sophie Scholl nog niet bij iedereen een bekende persoon, maar er zijn goede redenen om dit voorstel toch te steunen. (Trouwens, wie maarschalk Foch was, is ook niet bij iedereen geweten.)

Enkele redenen:

- Blijven kiezen voor een historisch verband. Als de naam van het Fochplein veranderd wordt, moet er goed nagedacht worden over een alternatief. Het is het beste als via dit plein een verband wordt gelegd met het verleden, op zo'n manier dat het ook naar de toekomst verwijst. Een historische gebeurtenis of persoon dus die mensen van vandaag ook nog steeds kan inspireren. De figuur van Sophie Scholl leent zich daar zeker toe.
- Keuze voor een vredesplein. In zijn motivatie om een andere naam te kiezen voor het Fochplein verwijst burgemeester Tobback naar het oorlogsverleden en de rol van de maarschalk Foch. Het is niet meer dan logisch dat bij een naamsverandering gekozen wordt voor een vredesproject. En in plaats van meteen te gaan zoeken in het lijstje van de klassieke (mannelijke) 'helden' zou het goed zijn om een andere persoon te kiezen, die ook staat voor een ander soort moed. Sophie Scholl speelde in het reële verloop van de oorlog misschien op het eerste gezicht een beperkte rol, maar groeide toch terecht uit tot een toonbeeld van wat mensen kunnen doen in een oorlogssituatie. Zo kan zij nog vele generaties mensen inspireren en aanzetten om na te denken over hun handelen in moeilijke omstandigheden.
- Een Europese dimensie. Leuven heeft bijzonder geleden in de oorlogen van de Twintigste Eeuw. De Leuvense geschiedenis is verbonden met Duitsland, in een negatieve betekenis. Het zou een zeer sterk symbool zijn als Leuven, via de naam van een plein, kiest voor een heel ander, en positief aspect van de Duitse geschiedenis. Dat Leuven zich symbolisch zou verbinden met een persoon die staat voor het moedig verzet van jonge mensen tegen een dictatoriaal en gruwelijk regime, zou erg bijzonder zijn. Daarmee zou Leuven zich voluit inschrijven in een Europees project, wat een bijkomende uitstraling aan de stad kan geven.

Wat zijn de mogelijkheden?

Met de aanduiding van een Sophie Scholl-plein zijn er heel wat mogelijkheden voor de stad om hiermee structureel aan de slag te gaan. Enkele mogelijkheden:

- Er zijn talloze mogelijkheden voor samenwerkingsprojecten met Duitsland of met Duitse steden of universiteiten, rond de figuur van Sophie Scholl. Die kunnen op duurzame wijze bijdragen aan de Europese uitstraling van Leuven.
- Rond de figuur van Sophie Scholl kunnen diverse culturele projecten worden opgezet, zoals een tentoonstelling rond haar leven en de historische context waarin ze leefde, kunstvoorstellingen op basis van haar leven en de pamfletten van Die Weisse Rose.
- Met de film over het leven van Sophie Scholl kunnen heel wat projecten worden opgezet samen met de Leuvense scholen. Jongeren kunnen via het leven van Sophie Scholl kennismaken met de Europese geschiedenis, door de ogen van een jongere. Er kunnen ook uitwisselingen worden opgezet met Duitse scholen.
- Aangezien Sophie Scholl universiteitsstudente was toen ze werd gearresteerd zijn er ook heel wat mogelijkheden voor de universiteit van Leuven om zich creatief aan te sluiten bij dit thema.
- Er is al lang een traditie in Leuven van culturele vredesprojecten rond het thema 'vrouwen en vrede'. Een figuur als Sophie Scholl zou uitstekend aansluiten hierbij, en zo ook een duurzame verankering van het vredesdenken in de stad verzekeren.

Verdere uitwerking

Het is de bedoeling om de volgende weken en maanden mensen uit verschillende partijen en middenveldgroepen aan te spreken om mee hun steun te verlenen aan dit project. Het idee zou liefst gedragen worden door een brede groep mensen. Dat proces zelf kan al heel wervend zijn en kan bijdragen tot een groot draagvlak voor het project van het Sophie Scholl-plein.

Meer info: Jan Mertens, jan.mertens@groen.be of 0479/ 29 62 74